

ВПП 2.2.8. Організаційне проектування підприємства

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Організаційне проектування підприємства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Бакалавр» спеціальності «Економіка».

Предметом дисципліни є вивчення сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів організаційного проектування підприємств.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна «Організаційне проектування підприємства» тісно пов'язаною з дисциплінами «Менеджмент», «Проектний аналіз», «Організація та планування діяльності підприємства», які вивчаються раніше, та допомагає у вивченні дисциплін «Стратегія підприємства», «Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Організаційне проектування підприємства» є формування теоретичних знань і практичних навичок щодо методологічних та методичних основ проектування підприємств, враховуючи відповідні законодавчі акти.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Організаційне проектування підприємства» є вивчення основних концепцій, понять, методів і підходів, які використовуються у світовій практиці до процесу організаційного проектування; обґрунтування організаційної структури та структури управління підприємства з урахуванням впливу ситуаційних чинників як важливого організаційного резерву підвищення ефективності функціонування підприємств.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- основних понять, законів, принципів і підходів до організаційного проектування;
- методичних засад проектування організаційних структури та структур управління організації, виходячи з обраних стратегій розвитку;
- методичних основ оцінки впливу зовнішнього середовища на стратегію розвитку організації та її структури;
- етапів і методів реорганізації підприємств;

вміння:

- формувати місію, цілі і стратегічні альтернативи розвитку організаційних систем з урахуванням потенціалу організації та факторів зовнішнього середовища функціонування;
- визначати раціональні типи побудови організаційних структур та структур управління;
- проектувати організаційні структури та структури управління організації, виходячи з обраних стратегій розвитку;
- створювати ділянки, служби та підрозділи з урахуванням масштабів діяльності організації;
- делегувати повноваження, розподіляти права, відповідальність та обов'язки між виконавцями;
- складати плани реалізації проектів, визначати черговість та терміни виконання робіт;
- моделювати організаційні проекти з врахуванням домінуючої організаційної культури;
- оцінювати вплив внутрішнього середовища на вибір стратегії розвитку та структурну побудову організації;

– з використанням системного підходу, комплексно аналізувати діючі організаційні структури та структури управління підприємств та розробляти пропозиції щодо їх удосконалення;

способи мислення:

– формування суджень – форми уявного відображення об'єктивної дійсності, яка полягає у ствердженнях наявності або відсутності ознак, властивостей або відносин у сфері організаційного проектування;

– пропонування міркувань – низки пов'язаних суджень, спрямованих на те, щоб з'ясувати істинність якої-небудь думки у сфері організаційного проектування, доведення її або заперечення;

– створення умовиводів – виведення з одного або декількох суджень нового в області теорії організаційного проектування;

– генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ, їх істотних зв'язків та відносин у межах організаційного проектування, узагальнення їх істотних ознак;

професійні, світоглядні і громадянські якості:

– здатність використовувати знання, вміння та навички для теоретичного та практичного освоєння проблем і перспектив економіки та планувати, організовувати, реалізовувати, презентувати відповідні наукові дослідження;

– ґрунтовні знання історичних засад розвитку теорії і практики організаційного проектування, ідейних вчень класиків менеджменту, фундаментальних постулатів та парадигм теорії організації, новітніх прогресивних тенденцій розвитку організаційного проектування;

– ґрунтовні знання класичного та сучасного наукового інструментарію дослідження соціально-економічних явищ та процесів у різних сферах організаційного проектування;

– здатність організовувати та проводити управлінські дослідження, використовуючи сучасну методологію та інформаційні технології;

– здатність застосовувати одержані знання з різних предметних сфер організаційного проектування для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій;

– здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами у сфері організаційного проектування, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу;

– ґрунтовні знання особливостей, інструментарію, новітніх напрямків організаційного проектування підприємств;

морально-етичні цінності:

– сформулювати уявлення про моральні цінності людини;

– здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;

– формувати вміння аналізувати мотиви та вчинки людей, моделювати та розв'язувати ситуації, пов'язані з виконанням обов'язків у колективі;

– розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;

– виховувати самостійність, волю, моральність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин 5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет та завдання організаційного проектування.

Зміст, мета і завдання організаційного проектування. Місце організаційного

проектування в системі наукового знання. Основні методи, категорії, поняття, що розкривають сутність науки, характер організаційної діяльності. Методи комплексного і функціонального аналізу, системного й історичного підходів. Тлумачення найважливіших концептуальних термінів.

Тема 2. Організація як об'єкт організаційного проектування.

Організація як універсальна категорія. Підходи до визначення організації як системи і як процесу. Три положення генезису організації. Сутність організації як сукупність проявів, що відображають загальні, характерні і специфічні риси організації.

Загальні закони організації: закон синергії; закон самозбереження; закон розвитку; закон відповідності різноманітності системи, що управляє, різноманітності керованого об'єкта; об'єктивний закон пріоритету цілого над частиною; загальний закон врахування системи потреб. Часткові закони організації, що діють у конкретних ситуаціях та певних видах діяльності. Специфічні закони організації: закон інформованості-впорядкованості; закон єдності аналізу і синтезу; закон пропорційності і композиції; закон диференціації й універсалізації функцій; закон своєрідності; закон соціальної гармонії; закон оптимального завантаження; закон ефективного сприймання і запам'ятовування інформації. Принципи організації: структурні, процесу кінцевого результату.

Тема 3. Основні складові та методологічні підходи оргпроектування.

Організаційне проектування як процес знаходження відповідності між ключовими елементами організації: організаційна структура і структура управління, персонал, завдання, системи рішень і заохочень, неформальна організація й організаційна культура. Основні моделі організаційного проектування: механістична, органічна, системна, структурна. Загальносистемні властивості організації: цілісність, ієрархічність, інтегрованість.

Тема 4. Етапи і методи організаційного проектування.

Проектування організацій як процес з функціонально пов'язаних етапів зі створення проекту: передпроектні роботи; технічне проектування; робоче проектування. Етапи проектування структури організації: аналіз організаційної структури, що діє; проектування організаційних структур; оцінювання ефективності організаційних структур. Методи оргпроектування: аналогій; експертно-аналітичний метод; метод структуризації цілей; метод організаційного моделювання.

Тема 5. Організаційні структури та структури управління.

Поняття структури організації. Принципи побудови організаційних структур: економічності, оптимальності, оперативності, надійності. Формальна та неформальна організаційна структура. Елементи структури та зв'язки в організації. Концепції організаційних структур: класичної теорії організації, сучасна теорія організаційних систем, теорія диференціації й інтеграції. Основні характеристики структури організації: складність, формалізація та централізація. Бюрократичні форми організаційних структур. Органічні форми організаційних структур. Сучасні напрямки вдосконалення організаційних структур.

Тема 6. Ситуаційні чинники організаційного проектування.

Стан зовнішнього середовища, його складність та динамізм. Технологія роботи всередині організації. Основні типи технологій, які слід враховувати проектуванні організацій. Стратегічний вибір керівництва організації стосовно її цілей. Розмір організації та цикл її існування. Фактори, що впливають на вибір структури управління підприємством.

Тема 7. Організаційна культура як чинник забезпечення ефективності організаційного проектування.

Поняття, структурні елементи і властивості організаційної культури. Поверхневий, підповерхневий, глибинний рівні організаційної культури. Властивості організаційної культури, що базуються на її істотних ознаках: загальність, неформальність, стійкість. Функції організаційної культури, що визначаються внутрішнім станом формального

механізму організації; та ті, що визначаються необхідністю адаптації організації до свого зовнішнього середовища. Класифікація організаційної культури, її матеріальна та духовна частини. Суб'єктивна та об'єктивна організаційна культура. Система методів підтримки організаційної культури. Зміна організаційної культури.

Тема 8. Ефективність діяльності організації: економічні та соціальні аспекти.

Поняття ефективності діяльності організації. Підходи до визначення ефективності організації. Модель ефективності діяльності організації. Чинники ефективності організації: загальносистемні, зовнішні, управління розвитком. Чинники, що найбільш істотно впливають на ефективність організаційної системи. Критерії організаційної ефективності та види ефектів. Типи критеріїв оптимальності. Оцінювання ефективності діяльності організації. Форми ефектів організації: економічна, соціальна, організаційна. Метод послідовного порівняння за допомогою стандартних оцінок. Оцінювання ефективності організаційної системи.

Тема 9. Етапи і методи реорганізації.

Реорганізація підприємства: злиття, приєднання, розподіл, виділення чи перетворення організації в іншу організаційно-правову форму. Підготовчий етап. Збір інформації та вивчення проблем. Розробка загального розуміння проблем. Організаційно-технічне проектування. Соціальне проектування. Перетворення.

3. Рекомендована література

Основна

1. Бакай С.С. Основи теорії організації. Курс лекцій / Станіслав Степанович Бакай. – Полтава: Камелот, 1999. – 96 с.
2. Быкова А. Организационные структуры управления / Быкова А. – М.: ОЛМА ПРЕСС Инвест: Институт экономических стратегий, 2003. – 160 с.
3. Мильнер Б.З. Теория организаций. Курс лекций / Мильнер Б.З. – М.: Инфра – М, 1998. – 336 с.
4. Монастирський Г.Л. Теорія організації [Електронний ресурс]: навч. посіб. / Г.Л. Монастирський. – К.: Знання, 2008. – 319 с. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/334-teorya-organizats-monastirskiy-gl.html>
5. Організаційне проектування підприємства: навч.-метод. посіб. / М.В. Макаренко, В.П. Гудкова, О.В. Познякова, С.О. Крищенко – К.: ДЕТУТ, 2014. – 121 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lib.detut.edu.ua/files/fem/ekopt/1051.pdf>
6. Смирнов Э.А. Основы теории организации / Смирнов Э.А. – М.: Аудит, 1998. – 375 с.
7. Солодкая М. Теория организации [Электронный ресурс]: учебное пособие / М.С. Солодкая – Оренбург: ИП Осиночкин Я.Н., 2015. – 211 с. – Режим доступа: <http://www.studfiles.ru/preview/5849181/>
8. Чернявський А.Д. Організаційне проектування: навч. посіб. / Чернявський А.Д. – К.: МАУП, 2005. – 160 с.

Допоміжна

1. Бесєдін М.О. Основи менеджменту: оцінно-ситуаційний підхід (модульний варіант) : підруч. / М.О. Бесєдін, В.М. Нагаєв. – К.: ЦНЛ, 2005. – 496 с.
2. Гибсон Дж.Л. Организации: поведение, структура, процессы / Гибсон Дж.Л., Иванцевич Д.М., Доннелли Д.; пер. с англ. – [8-е изд.] – М.: ИНФРА-М, 2000. – 662 с.
3. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хеддоури; пер. с англ. – М.: Дело, 1998. – 799 с.
4. Нагаєв В.М. Аграрний менеджмент: практикум (модульний варіант) / Нагаєв В.М. – К.: ЦНЛ, 2004. – 319 с.
5. Осовська Г.В. Менеджмент організацій: навч. посіб. / Г.В. Осовська, О.А. Осовський – К.: Кондор, 2005. – 860 с.

6. Сисоєнко І.А. Еволюція поглядів на етапи здійснення організаційного проектування // І.А. Сисоєнко // Вісник ЖДТУ. – 2013. – №3(65). – с. 165-167. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ven.ztu.edu.ua/article/download/34088/37031>
7. Фатхутдинов Р.А. Организация производства: учеб. / Фатхутдинов Р.А. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 672 с.
8. Хміль Ф.І. Основи менеджменту: підруч. / Федір Іванович Хміль – К.: Академвидав, 2005. – 608 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>
2. Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: rada.gov.ua/